

შეფასებისა და გამოცდების
ეროვნული ცენტრი

მუდღის სელაჰიუეტინის ტესტილენმესი
იულ, 2020

İbtidai pillə müəllimləri üçün test

Təbiətşünaslıq

Təlimat

Qarşınızdakı imtahan testinin elektron bukletidir.

Test iki hissədən ibarətdir - peşə biliyi və akademik qabiliyyət.

Testin maksimal xalı 65-dir.

Hər bir tapşırığın təlimatını diqqətlə oxuyun, tapşırığı yerinə yetirmək üçün nə tələb olunduğunu yaxşı düşünün və sonra cavabı seçin. Test üzərində işlədikdə verilmiş xəritələrdən istifadə edin.

Nəzərə alın:

- Əgər düzgün cavabla bərabər səhv cavabı da qeyd etsəniz, xal ala bilməyəcəksiniz.

Testdə işləmək üçün sizə 5 saat verilir.

Uğurlar arzulayırıq!

➤ *Seçimli cavabları olan sual – tapşırıq № 1-21, 27-34, 39.1, 39.2, 40-46.*

Təlimat

Hər suala ehtimal olunan dörd cavab verilir. Onlardan ancaq biri düzgündür. Seçilmiş cavabı cavablar vərəqinə bu qaydada keçirin: cavabların müvafiq hücrəsində X işarəsi qoyun. Başqa heç bir işarə qoymayın, üfüqi yaxud şaquli xətlər, dairəyə almaq və s. elektron proqramı tərəfindən qəbul olunmur. Əgər cavablar vərəqində göstərilmiş cavabı düzəltmək istəyirsinizsə, hücrəni bütünlüklə rəngləyin, ona X işarəsi qoyun və sonra cavabın yeni variantını işarə edin (yeni hücrədə X işarəsi qoyun). Düzəltdiyiniz cavabı təkrarən seçmək qeyri-mümkündür. Hər tapşırığa 1 xal verilir.

➤ *Uyğunluğun müəyyən edilməsi - tapşırıq № 22-24, 35-37.*

Təlimat

Tapşırıqda verilmiş iki siyahı arasında uyğunluğu müəyyən edin. Cavabı cavablar vərəqində verilmiş cədvələ yazın. Hər hərfin altından müvafiq rəqəmi yazın. Tapşırığa maksimum 1 xal verilir.

➤ *Məlumatın analizi – tapşırıq № 25, 26, 38, 39.3, 39.4, 47.*

Təlimat

Verilən məlumat ilə diqqətlə tanış olun (foto, cədvəl, qrafik və s.) və suallara cavab verin. Cavabı cavablar vərəqində ayrılmış müvafiq yerə yazın. Xalların miqdarı konkret tapşırığa görə müəyyən edilir

Fənn biliyi

1. Bitkinin inkişafına hansı amillər təsir edir?

I – İşıq

II – Temperatur

III – Rütubətlik

ə) Yalnız I və II;

ə) Yalnız I və III;

ə) Yalnız II və III;

ə) I, II və III.

2. Tozcuq bitkinin hansı orqanında əmələ gəlir?

I – çiçəkdə

II – meyvədə

III – toxumda

ə) Yalnız I;

ə) Yalnız II;

ə) Yalnız I və II;

ə) Yalnız II və III.

3. Bitkinin hansı orqanı torpaqdan suyu sorur?

I – rizoidlər

II – kökcük

III – kök

ə) Yalnız I və II;

ə) Yalnız I və III;

ə) Yalnız II və III;

ə) I, II və III.

4. İllustrasiyada təsvir olunmuş bitkilər hansı mühitdə yaşayır?

ə) Tropik meşədə;

ə) Qarışıq meşədə;

ə) Səhrada;

ə) Bataqlıqda.

5. Parazit növlər hansı aləmdə olur?

I – bitkilər

II – heyvanlar

III – göbələklər

ə) Yalnız I və II;

ə) Yalnız I və III;

ə) Yalnız II və III;

ə) I, II və III.

6. Aşağıdakı proseslərdən hansı yalnız canlı orqanizmlərə xasdır?

I – hərəkət

II – qıcıqlanma

III – böyümə

ə) Yalnız I;

ə) Yalnız II;

ə) Yalnız III;

ə) Yalnız I və III.

7. Hansı orqanizm əlverişsiz mühitdən qorunmaq üçün sporlar əmələ gətirir?

ə) Mamırlar;

ə) Qıjılar;

ğ) Göbələklər;

ϣ) Bakteriyalar.

8. Kəpənəyin həyat sikli hansı mərhələlərdən ibarətdir?

- ə) Yumurta, yetkin orqanizm;
- ə) Yumurta, tırtıl, yetkin orqanizm;
- ə) Yumurta, pup, yetkin orqanizm;
- ə) Yumurta, tırtıl, pup, yetkin orqanizm.

9. Meşə ekosisteminə quşlar hansı rolu oynayır?

I – bitkilərin toxum və meyvələrinin yayılmasına köməklik edirlər;

II – həşərat və zərərli gəmiricilərin sayını tənzimləyirlər;

III – yırtıcılar üçün qidadırlar.

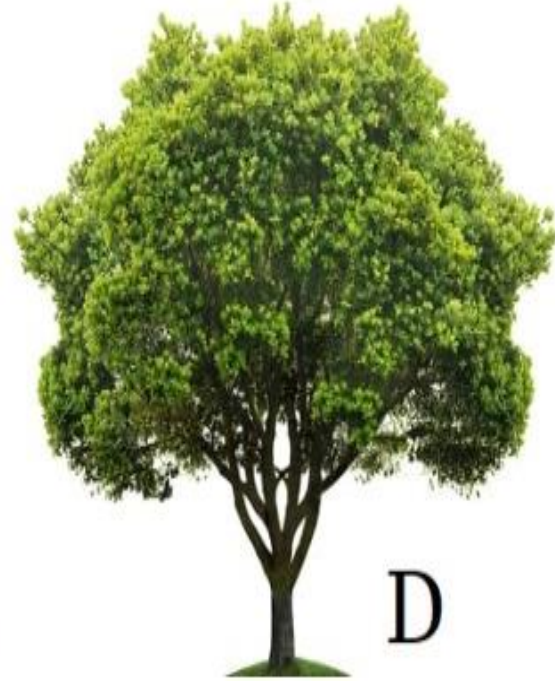
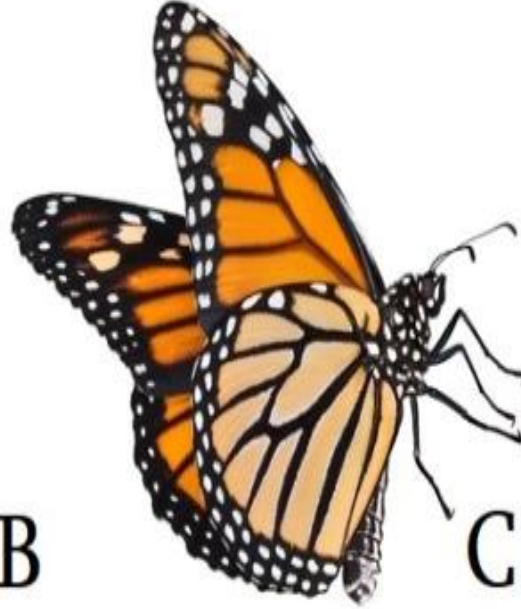
ə) Yalnız I və II;

ə) Yalnız I və III;

ə) Yalnız II və III;

ə) I, II və III.

10. İllustrasiyada produsentlər hansı latın hərfləri ilə qeyd olunub?

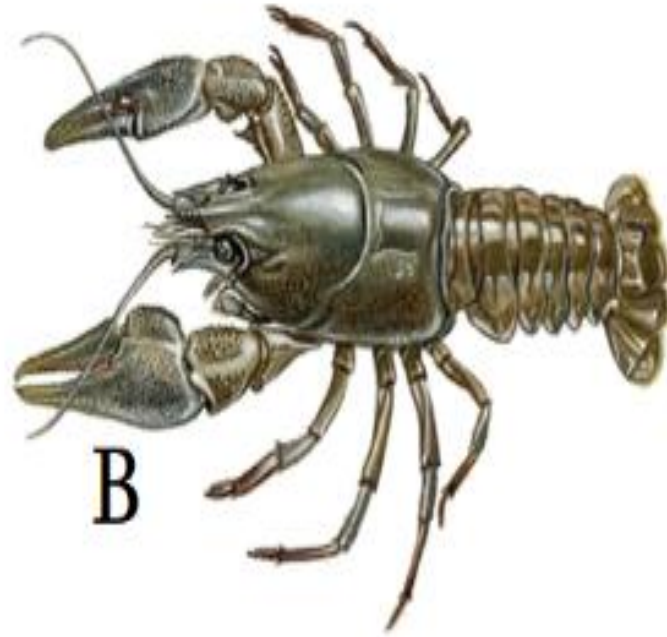
ə) A və B;

ə) A və C;

ə) B və D;

ə) C və D.

11. İllustrasiyada onurğasız heyvanlar hansı latın hərfləri ilə qeyd olunub?

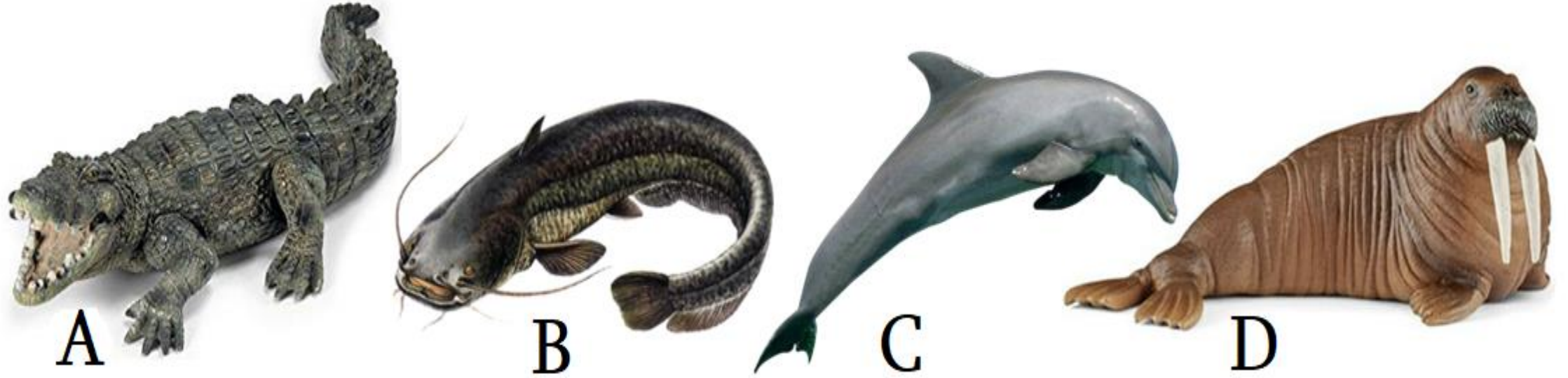
ə) Yalnız A və B;

ə) Yalnız A və C;

ə) Yalnız B və C;

ə) A, B və C.

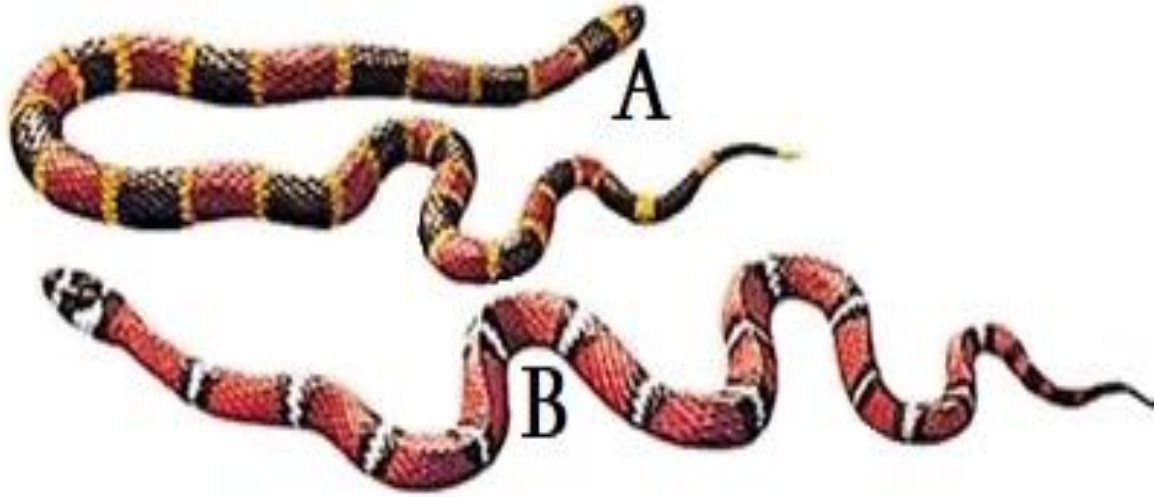
12. İllustrasiyada hansı latın hərfi ilə qeyd olunmuş heyvan suda həll olmuş oksigenlə tənəffüs edir?

- ə) A;
- ə) B;
- ə) C;
- ə) D.

13. Özünü müdafiə etmək üçün bəzi zərərsiz, zəhərli olmayan ilanlar (B) zahirən zəhərli ilanlara oxşar olurlar (A).

Bu uyğunlaşma formasının növünü müəyyənləşdirin:

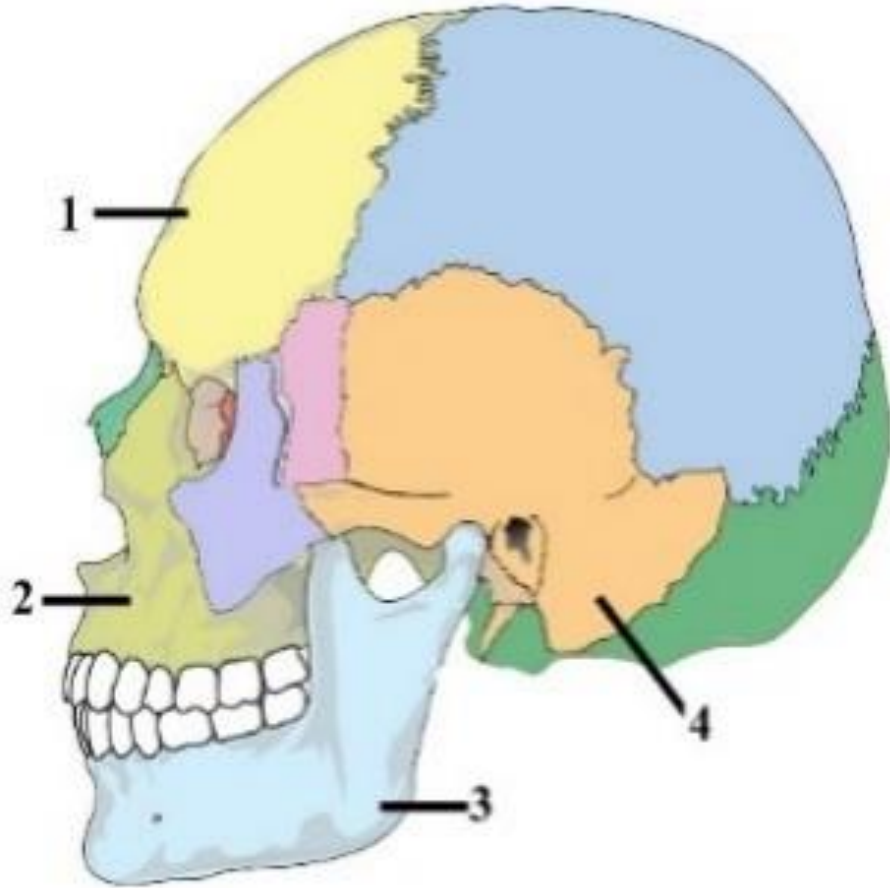
ə) Mimikriya;

ğ) Xəbərdaredici rəng;

ğ) Hissələrə bölünmüş rənglənmə;

ϣ) Qoruyucu rəng.

14. İllustrasiyada hansı rəqəmlə qeyd olunmuş sümük, kəllə sümüyünün digər sümükləri ilə hərəkətli birləşir?

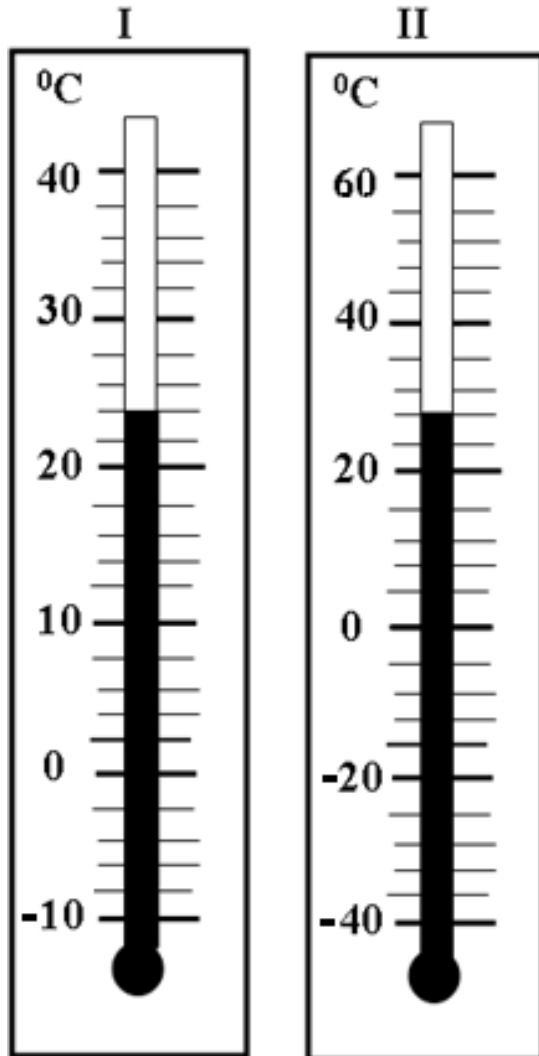
а) 1

б) 2

в) 3

г) 4

15. İllustrasiyada termometrlərin temperatur göstəriciləri verilib:

- а) I-nin göstəricisi 22°C, II-nin göstəricisi 22°C;
- б) I-nin göstəricisi 22°C, II-nin göstəricisi 24°C;
- в) I-nin göstəricisi 24°C, II-nin göstəricisi 24°C;
- г) I-nin göstəricisi 24°C, II-nin göstəricisi 28°C.

16. Xətti maqnit üç hissəyə bölünsə neçə qütb alınar?

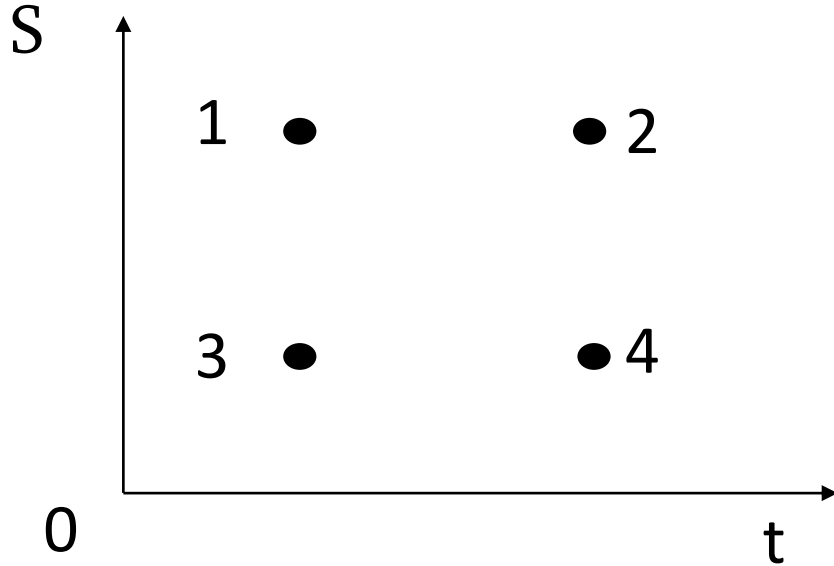
ə) Heç bir qütb alınmayacaq;

ə) Bir cənub və bir şimal;

ə) 2 cənub və 2 şimal;

ə) 3 cənub və 3 şimal.

17. Diaqramda eyni hərəkət edən dörd cismin sərf etdiyi vaxt (t) və getdiyi məsafə (S) göstərilir. Hansı iki cismin eyni sürəti olacaq?

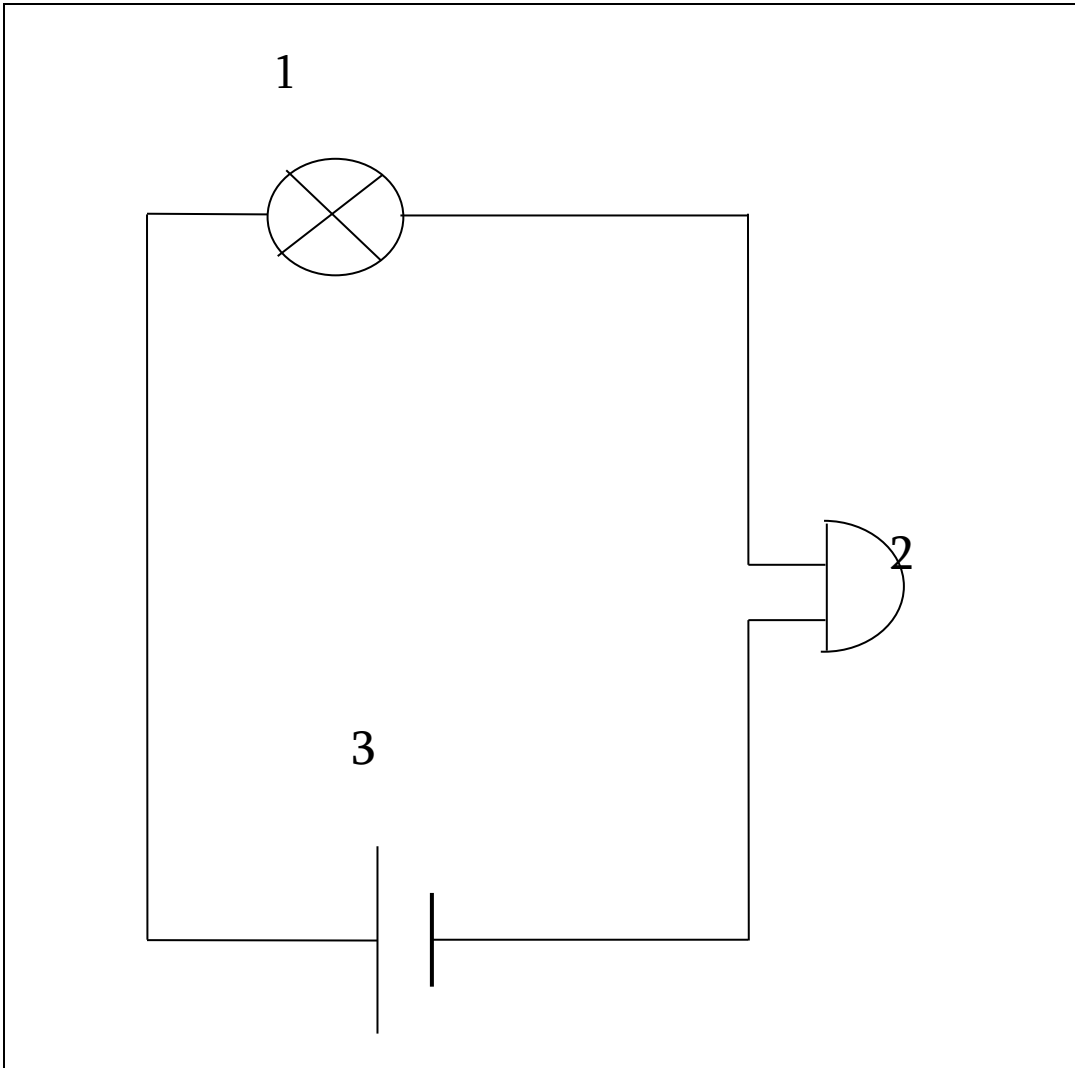
ə) 1-ci və 2-nin;

ə) 1-ci və 3-nün;

ə) 2-ci və 3-nün;

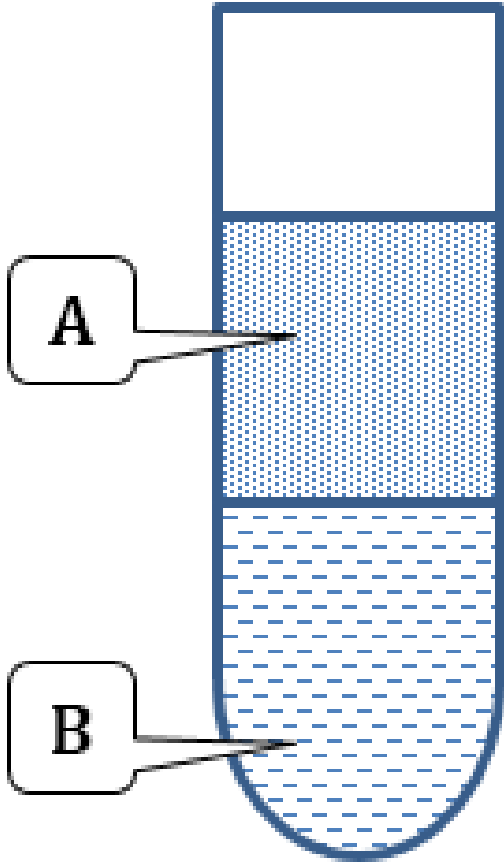
ə) 1-ci və 4-nün.

18. Sxemdəki hər bir element nədir?

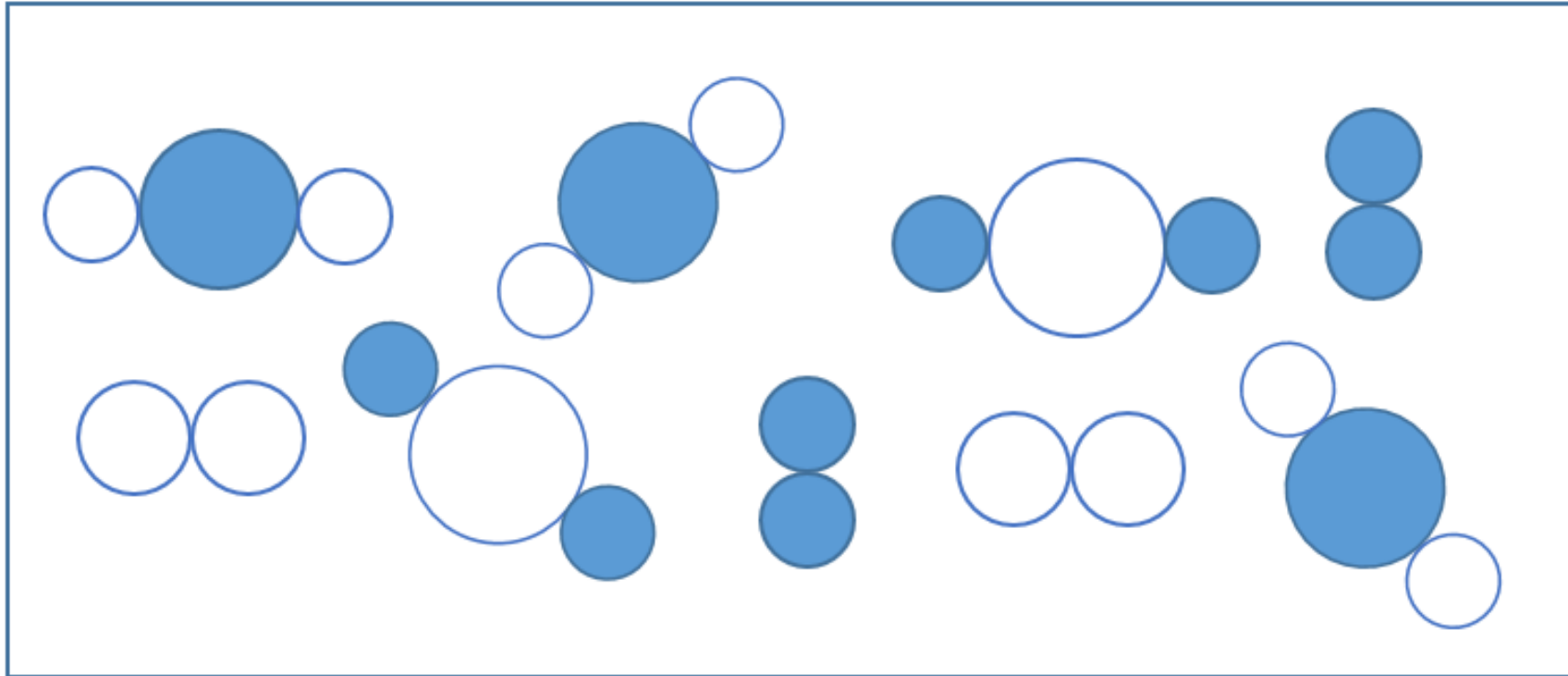
- а) 1 – elektrik lampası, 2 – zəng, 3 – cərəyan mənbəyi.
- б) 1 – zəng, 2 - elektrik lampası, 3 – cərəyan mənbəyi.
- в) 1 - elektrik lampası, 2 – düyməcik, 3 – cərəyan mənbəyi.
- г) 1 - elektrik lampası, 2 - düyməcik, 3 – rezistor.

19. Stəkanda A və B mayələrini qarışdırdılar. Bir müddət sonra qarışıq A (yuxarı) və B (aşağı) təbəqələrə ayrıldı. Aşağıdakı mayələrdən hansı A və B ola bilər?

- ə) A – tibb spirti, B – su;
- ə) A – su, B – tibb spirti,
- ç) A – günəbaxan yağı, B – su;
- ç) A – su, B – günəbaxan yağı.

20. Molekullar tez-tez müxtəlif rəngli və ölçülü topların fərqli atomlara uyğun olan modeli şəklində təsvir edilir. Şəkilə nəçə fərqli maddənin molekulu verilib?

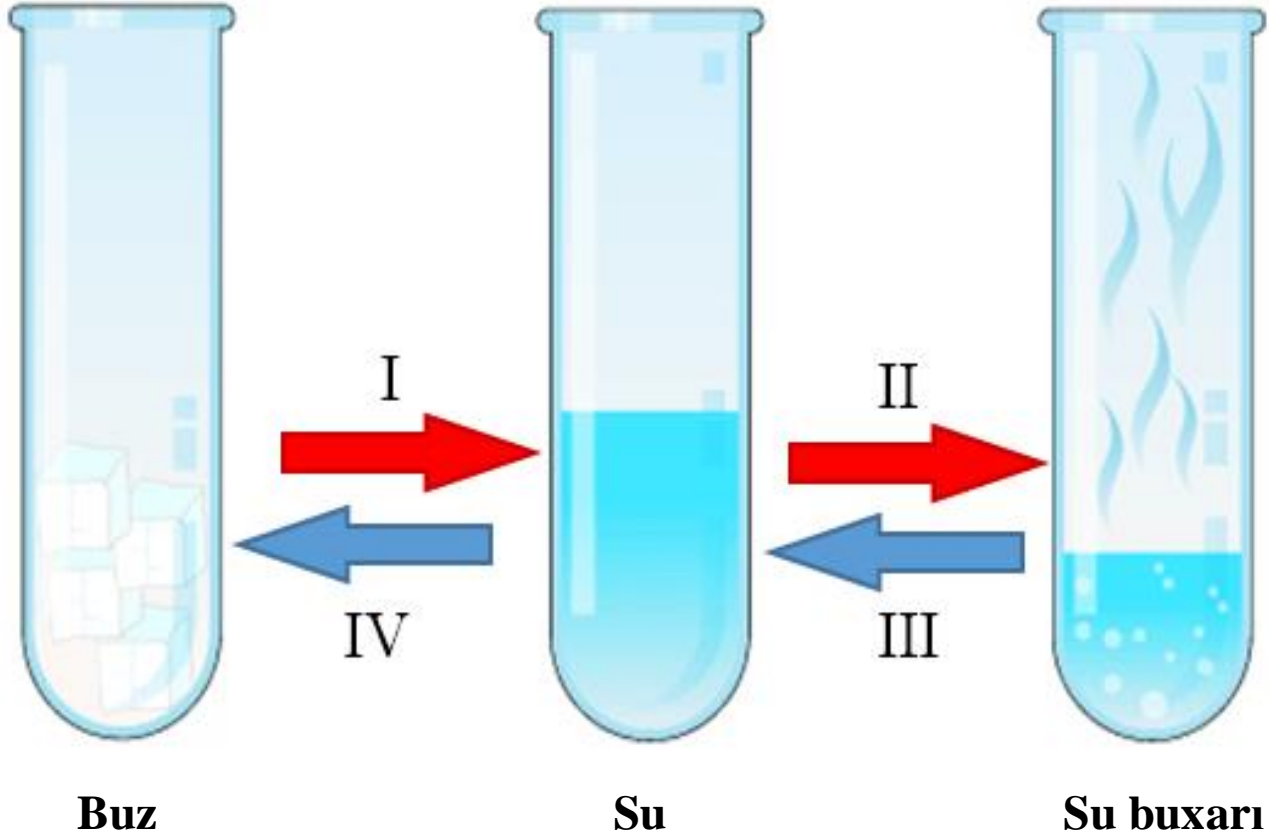
ə) 2

ə) 4

ə) 6

ə) 7

21. Fiziki hadisə zamanı maddələrin tərkibi dəyişmir, lakin kimyəvi hadisə zamanı - dəyişir. Şəkildə Roma rəqəmləri ilə hansı hadisələr göstərilir?

ə) I və IV – kimyəvi, II və III – fiziki;

ə) I və IV – fiziki, II və III – kimyəvi;

ə) Hamısı kimyəvi;

ə) Hamısı fiziki.

22. (1 x.) Bu mülahizələrdən hansı/hansları düzdür? Cədvəlin müvafiq xanasına/xanalarına X işarəsini yazın.

I. Oksigen fotosintez nəticəsində əmələ gəlir.	II. Oksigen tənəffüs prosesində əmələ gəlir.	III. Oksigen yanmaya kömək edir.	IV. Oksigen əhəngli suyun bulanmasına səbəb olur.

23. (1 x.) Siyahıda nömrələr fərqli quruluşları göstərir. Onlardan hansının qan dövranı sisteminə aid olduğunu təyin edin və cavablar vərəqindəki cədvəldə hər bir rəqəmin altında müvafiq xanada/xanalarda X işarəsini yazın.

1. Arteiyalar;
2. Traxeya;
3. Kapilyarlar;
4. Ürək;
5. Alveollar;
6. Venalar.

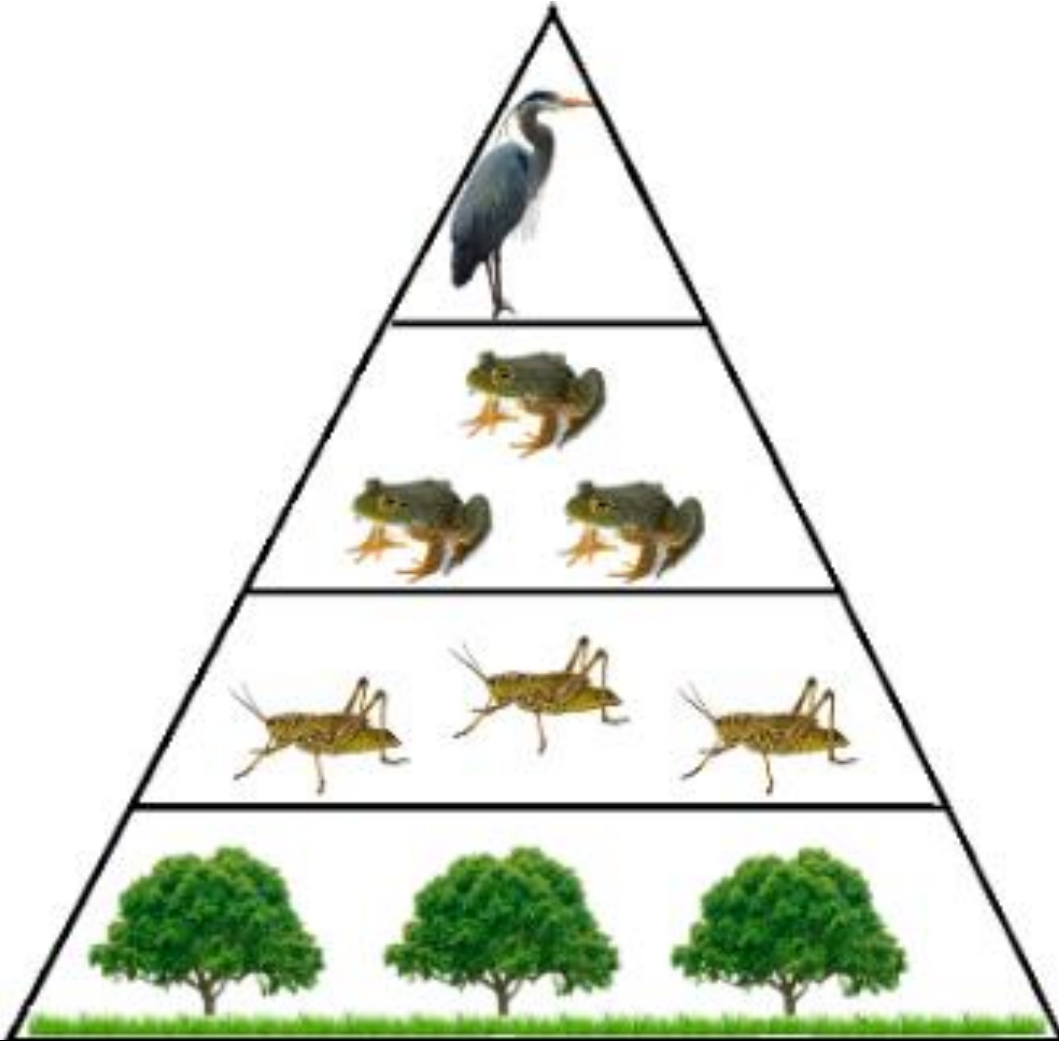
1	2	3	4	5	6

24. (1 x.) Siyahıda nömrələr fərqli əlamətləri göstərir. Aşağıdakılardan hansıların quşlar üçün xarakterik olduğunu müəyyənləşdirin və cavablar vərəqində cədvəlin müvafiq xanasına/xanalarına X işarəsini yazın.

1. Yumurtaqoyma;
2. Diribala doğma;
3. Nəsil qayğısı;
4. Dəri ilə tənəffüs;
5. İtiqanlılıq.

1	2	3	4	5

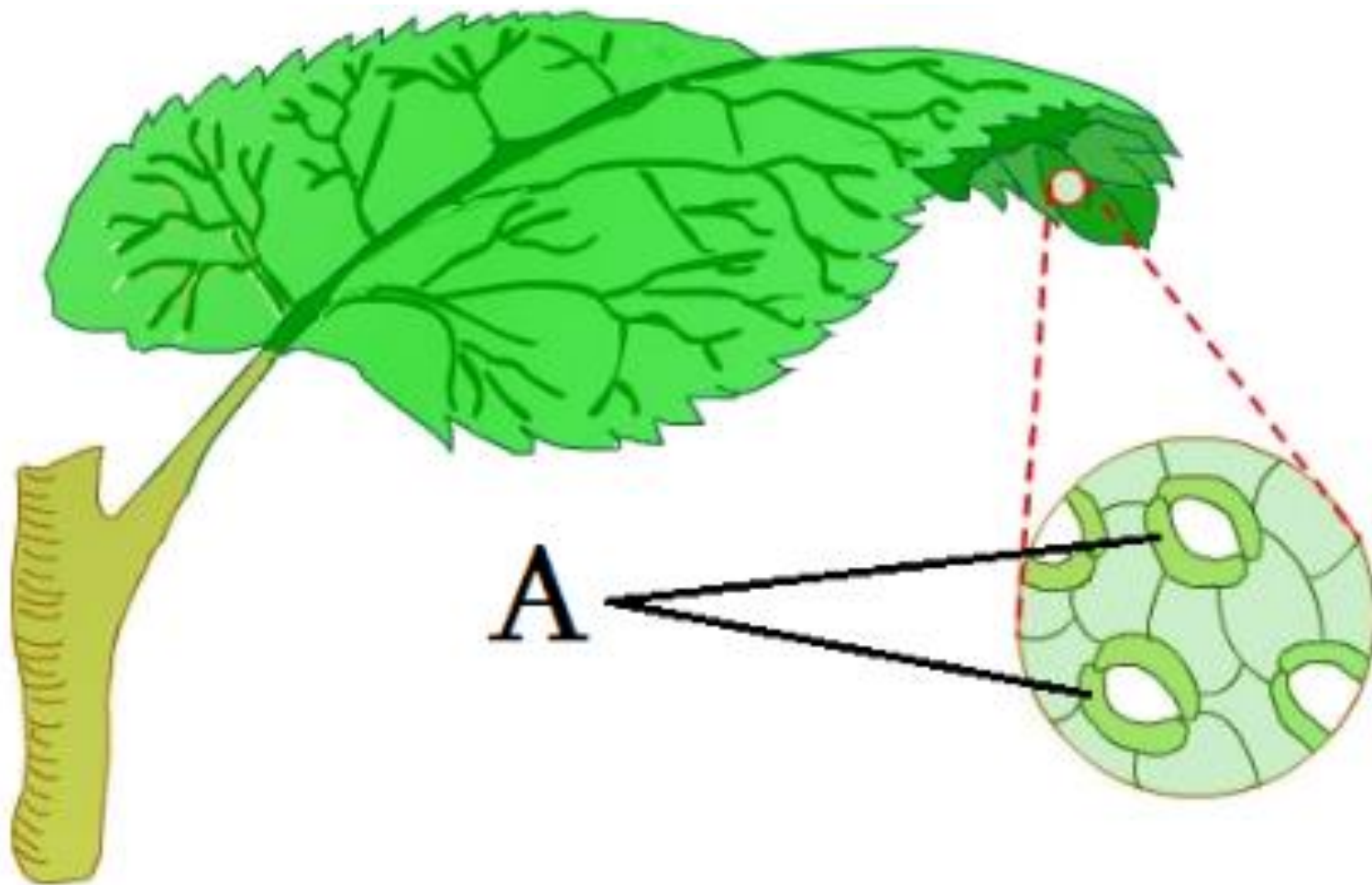
25. (3 x.) Ekoloji piramidadan istifadə edərək təyin edin:

25.1. (1x.) İkinci sıra konsumenti hansıdır?

25.2. (2 x.) Vağların sayı artarsa, çəyirtkələrin və qurbağaların sayının ayrı-ayrılıqda necə dəyişəcəyini müəyyənləşdirin.

26. (3 x.) Şəkildə yarpaq təsvir olunub. A hərfi ilə göstərilən quruluşun iştirak etdiyi üç prosesi sadalayın.

27. “Samanyolu” qalaktikası hansı illüstrasiyada təsvir olunub?

28. Qondvananın parçalanmasından sonra hansı qitələr yarandı?

- Ⓛ) Avropa, Asiya və Şimali Amerika;
- Ⓜ) Asiya, Avropa və Afrika;
- Ⓝ) Cənubi Amerika, Şimali Amerika, Afrika və Avstraliya;
- Ⓞ) Cənubi Amerika, Afrika, Avstraliya və Antarktida.

29. Yerdəki fəsilərin dəyişməsinə aşağıdakılardan hansı təsir etmir?

I – Günəş ətrafında Yerin elipsvari orbitada fırlanması;

II – Yerin xəyali oxu ətrafında fırlanması;

III – Yer və Günəş arasındakı məsafə;

IV – Yerin qütb bölgələrində qütb günün və gecənin olması;

V – Yerin xəyali oxunun ekliptikaya meyilliliyi.

ə) I, II və III;

ə) I, III və V;

ə) II, III və IV;

ə) II, III və V.

30. Uşaqlar məktəbdən cənub-şərqdə yerləşən idman sahəsindən məktəbə doğru gedirlərsə, onlar hansı istiqamətdə hərəkət edirlər?

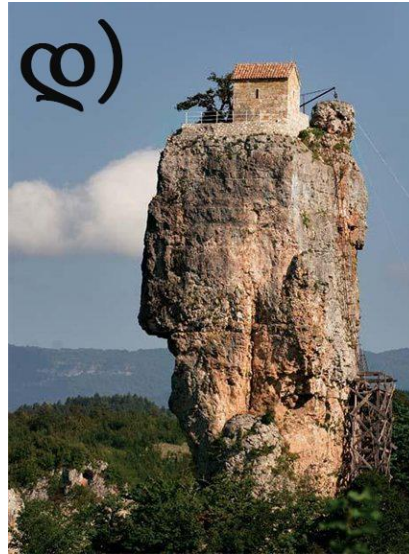
ə) Cənubi-qərb;

ə) Şimali-şərq;

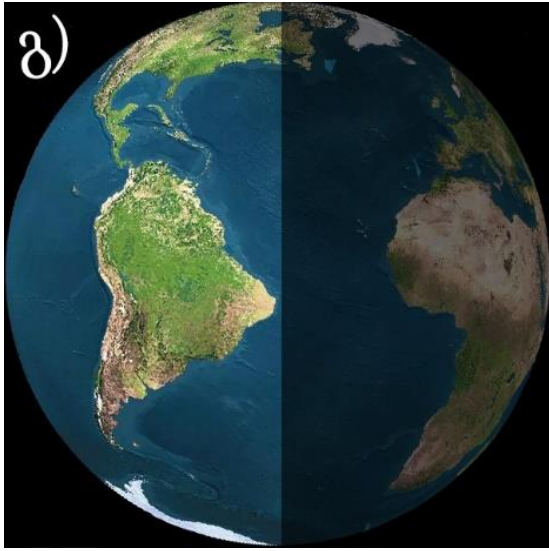
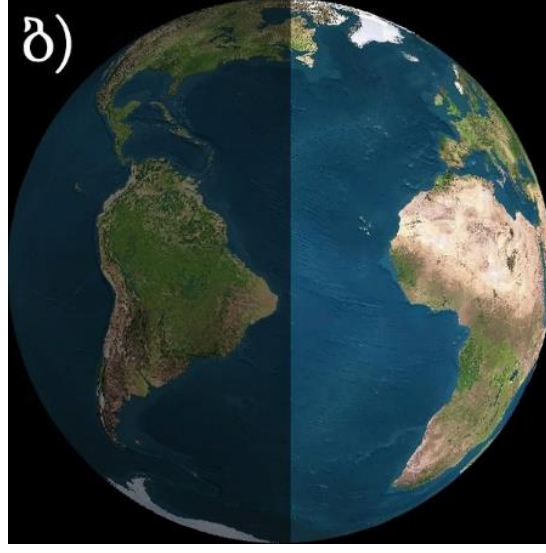
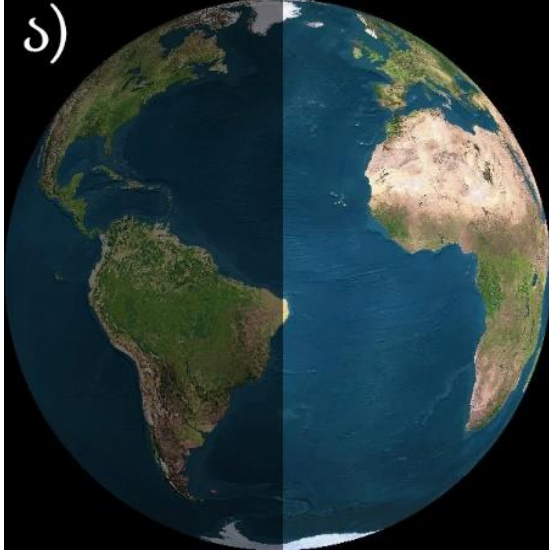
ə) Şimali -qərb;

ə) Cənubi -şərq.

31. Yerin daxili qüvvələrinin təsiri ilə relyefin hansı forması əmələ gəlib?

32. Hansı şəkil Cənub yarımkürədə yay fəslini göstərir?

33. Hansı mineral ən yüksək sərtliyə malikdir?

а) Almaz;

б) Talk;

в) Kvars;

г) Topaz.

34. Zəlzələ hansı təbii fəlakətə səbəb ola bilməz?

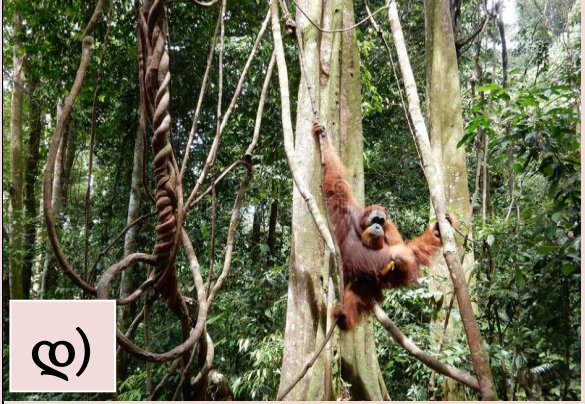
ə) Yanğına;

ə) Qar uçqununa;

ə) Sunamiyə;

ə) Tayfuna.

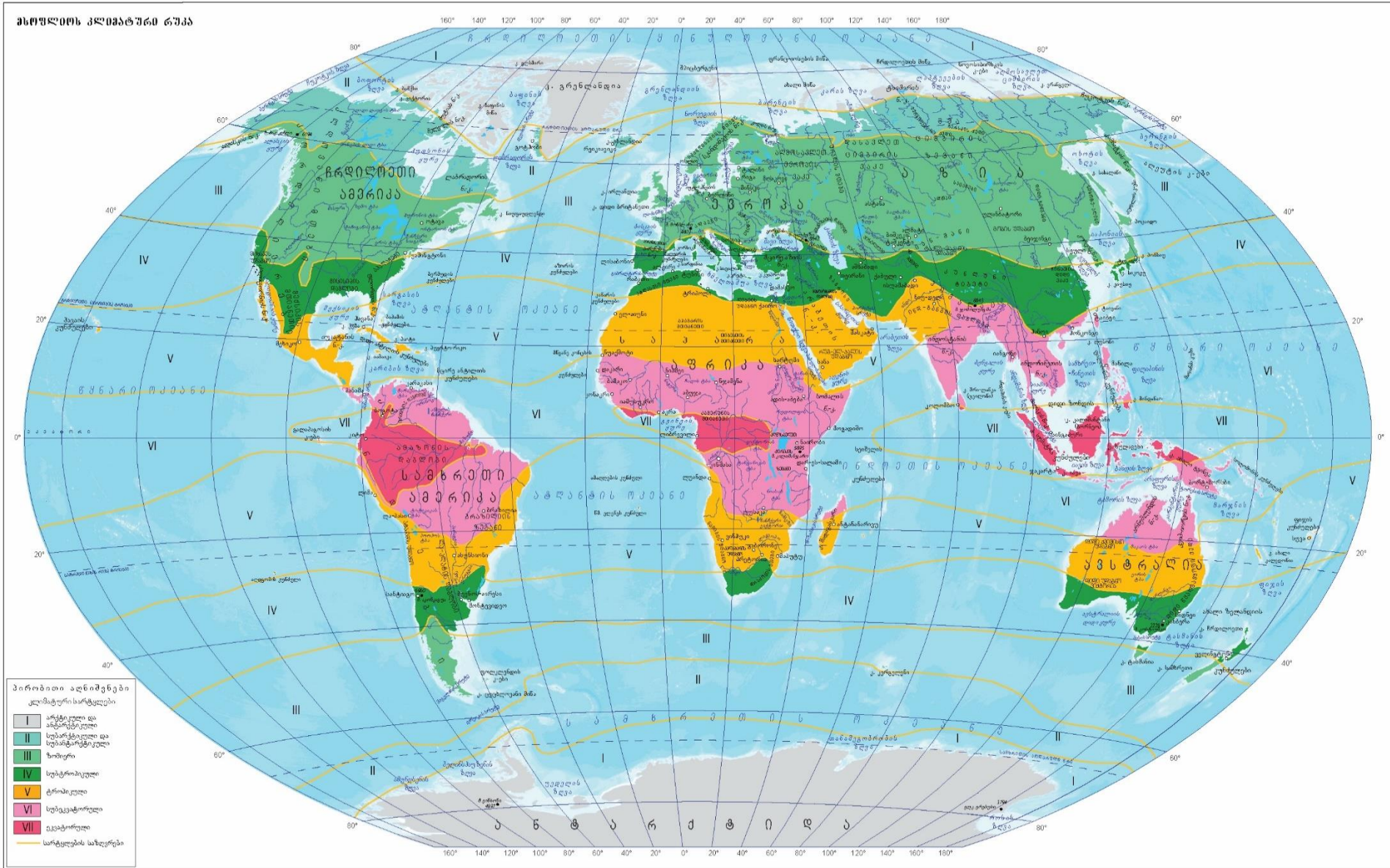
35. Uyğunluğu müəyyən edin (cavabın təkrar edilməsinin mümkün olmadığını nəzərə alın):

Şəkil					
					
с)	б)	в)	г)		
İqlim qurşağı					
1	2	3	4	5	6
Mülayim	Arktika	Tropik	Ekvatorial	Subantarktik	Subtropik

Keçmək: [Birinci xəritəyə](#)
[İkinci xəritəyə](#)

Keçmək: [Tapsırığa](#)
[İkinci xəritəyə](#)

Keçmək: [Tapsırığa](#)
[Birinci xəritəyə](#)

36. Sxemdə verilən kosmik cisimlər və onların adları arasındakı uyğunluğu müəyyən edin (cavabın təkrar edilməsinin mümkün olmadığını nəzərə alın):

δ	Kometa
δ	Meteor
δ	Meteorit
δ	Asteroid

37. Uyğunluğu məyyən edin (cavabın təkrar edilməsinin mümkün olduğunu nəzərə alın):

	I siyahı		II siyahı
5	Bazalt	1	Çökmə süxurları
6	Gil	2	Metamorfik süxurlar
7	Daş kömür	3	Maqmatik süxurlar
8	Kvarsit		
9	Qranit		
10	Mərmər		
11	Gips		

38. (2 x.) İllustrasiyanı analiz edin və suallara cavab verin:

38.1. (1x.) Müşahidəçinin hansı yarımkürədə yerləşdiyini izah edin.

38.2. (1x.) Ev müşahidəşidən hansı istiqamətdə yerləşir?

39. (4 x.) İllustrasiyada təbii fəlakətlərin şəkilləri təsvir olunub. Bir neçə milyon hektar meşə sahəsi və milyarda yaxın heyvanlar məhv oldu. Şəkilləri analiz edin və suallara cavab verin:

Şəkillər 2 yanvar 2020-ci ildə çəkilib.

39.1. (1 x.) Bu fəlakətə əsasən nə səbəb oldu?

ə) Quraqlıq; b) Sunami; g) Vulkan püskürməsi; d) Neft anbarının partlaması.

39.2. (1 x.) Fəlakətin geniş maştabla yayılmasına nə səbəb oldu?

ə) Son illərdə nəzarətedici yanğınlardan imtina etmək; b) Yanğın təhlükəsizliyi sisteminin olmaması;
g) Helioelektrostansiyaların aktiv istifadəsi; d) Son onillikdə meşələrin intensiv kəsilməsi.

39.3. (1 x.) Bu şəkillər hansı qitədə çəkilib?

39.4. (1 x.) Bu fəlakətlə mübarizədə kömək edən əsas təbii amil nədir?

Akademik qabiliyyət

Oxunmuş mətnin düşünülməsi

Mətni diqqətlə oxuyun və düşünün. Hər sualın ehtimal olunan cavablarından verilən mətnə görə düzgün variantı seçin.

Bu və ya digər sualla tanış olduqdan sonra suala cavab vermək üçün mətnə qayıtmaq, müvafiq parçanı yenidən oxumaq və suala keçmək lazım gələ bilər. Bunu mətnin əlcə də hər sualın sonunda verilmiş müvafiq qeydi “basmaqla” asanlaşdırma bilərsiniz.

Texnoloji dövründə əl yazısını əsasən kompüter cihazlarında çap əvəz etdi. Alimlər maraqlandılar, sözü gedən dəyişiklik uşağın inkişafına təsir göstərir ya yox. Onlar fərziyyə irəli sürdülər ki, gündəlik həyatda əl ilə yazmağın azalması əlin dəqiq hərəkətləri yerinə yetirmə qabiliyyətinin pisləşməsi ilə bağlıdır. Almaniyada axır vaxtları keçirilən araşdırmaların birinə əsasən son illərdə məktəbəqədər yaşda olan uşaqlarda yazmaq üçün vacib incə motorik qabiliyyətlərin səviyyəsi pisləşdi.

Maraqlıdır, sözü gedən dəyişiklik ilkin mərhələdə oxumaq qabiliyyətinin mənimsənməsinə necə təsir edir? Bu suala cavab vermək bu gün böyük əhəmiyyət kəsb edir, çünki uşaq bağçalarına və ibtidai siniflərə kompüter cihazları daxil etmək tendensiyası bütün dünyada nəzərə çarpır. Bəzi ölkələrdə ibtidai siniflərdə çap artıq əl yazısını tamamilə əvəz etdi.

Əl yazısının və ya çapın üstünlüyünü sübut etmək üçün iki nəzəri yanaşmanı nəzərdən keçirə bilərik. Birinci yanaşmaya görə, çapla əlaqəli motorik proqram, əl yazısı ilə müqayisədə daha asandır. Əlifbanı bilməyən az yaşlı uşaqlar belə intuitiv olaraq, kompüter cihazlarında çap üçün tələb olunan hərəkətləri yerinə yetirə bilirlər. Çap zamanı ediləcək hərəkətlərin sadəliyi məhz az yaşlı uşaqlarda kompüterdə yazma qabiliyyətinin akselarasiyasının faydalı bir arqumentidir. Həmçinin, uşağın motorik qabiliyyəti yaşına müfaviq olaraq inkişaf etməyibsə, bu halda, yazını çap vasitəsilə mənimsəmək uyğun olaraq görünür. Maraqlıdır bir araşdırmanın nəticəsi, hansı ki 4 yaşlı uşaqların hərfləri tanıma qabiliyyəti ilə kompüterdən istifadə sıklığı arasında müsbət əlaqənin olduğunu göstərdi.

Suallara keçid: [40](#) [41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#)

Alternativ nəzəri yanaşmaya görə, çapdan fərqli olaraq, əl yazısı hər bir hərfin quruluşunun dəqiq reproduksiyasını tələb edir və bunu yerinə yetirmək üçün vacib proqram toxunma, motor və vizual qavrayış yolu ilə alınan məlumatları təşkil edir. Bu məlumat yaddaşda bir iz buraxır, hansı ki yenidən cəhd edildiyi təqdirdə aktivləşir və hərfin quruluşunu yada salmağa kömək edir. Neyropsixoloji tədqiqatlarla qərar verilmişdir ki, tanış vizual simvolları oxuduqda beyində yalnız vizual qavrayışa deyil həmçinin toxunma qavrayışına və motorik funksiyaya məsul olan sahələrdə aktivləşir.

Alman tədqiqatçıları məktəbəqədər uşaqlarda sonrakı araşdırmanı apardılar: iki qrup uşaqlara bir neçə həftə boyunca hərfləri, bir qrupa əl yazma üsulundan istifadə edərək, digər qrupa - eyni hərfləri çap köməyi ilə öyrədirdilər. Təlimdən sonra hər iki qrupun uşaqlarının bir neçə bacarığını qiymətləndirdilər: 1. Hərflərin tanınması (məsələn, B hərfini göstər sualına, uşaq düzgün hərfi göstərməlidir); 2. Hərfləri oxumaq; 3. Sözləri oxumaq; 4. Hərfləri yazmaq; 5. Sözləri yazmaq. Hərfləri əl yazısı ilə öyrənən qrupdakı uşaqlar bütün bacarıqlarda daha yaxşı nəticələr göstərdilər. Yalnız hərfləri tanımaq qabiliyyətinə görə iki qrup arasında heç bir əhəmiyyətli fərq müşahidə olunmadı.

Suallara keçid: [40](#) [41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#)

40. I Abzasın üçüncü və dördüncü cümlələri arasında nə əlaqə var?

- ə) Dördüncü cümlədə bir fərziyyə verilib, hansının ki illüstrasiyası üçüncü cümlədə təqdim olunub;
- ə) Üçüncü cümlədə fərziyyə verilib, dördüncü cümlədə isə bu fərziyyəni şübhə altına alan fakt təqdim olunub;
- ə) Üçüncü cümlədə fikir verilib, dördüncü cümlədə isə bu fikiri sübut edən fakt təqdim olunub;
- ə) Dördüncü cümlədə tədqiqatın nəticəsi verilib, hansının ki səbəb olan amili üçüncü cümlədə təqdim olunub.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

41. Texnoloji dövründə çap metodu ilə yazmağı öyrənmək uşağın inkişafına təsir göstərir. Bu təsiri öyrənmək əhəmiyyətlidir, çünki

- ə) Əl ilə yazmaq xüsusi səy tələb edir;
- ə) Əl yazısını tamamilə çapla əvəz etmək təhlükəsi var;
- ç) Çapın üstünlükləri tədqiqatlarla artıq birmənalı şəkildə təsdiqlənmişdir;
- ç) Texnologiyalarla əlaqə az yaşlı uşaqlar üçün daha asandır.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

42. Aşağıda sadalananlardan çap ilə yazmağı öyrənmənin faydalı arqumenti hansı ola bilər?

- ə) Son illərdə məktəbəqədər uşaqlarda əl yazısı üçün zəruri olan incə motorik bacarıqlarının inkişaf səviyyəsi pisləşdi;
- ə) 4 yaşlı uşaqlarda hərfləri tanıma qabiliyyəti ilə kompüterdən istifadə sıklığı arasında müsbət bir əlaqə tapıldı;
- ç) Bütün dünyada kompüter cihazlarını uşaq bağçalarına və ibtidai siniflərə daxil etmək tendensiyası nəzərə çarpır;
- ç) Tanış vizual simvolları oxuduqda beyində yalnız vizual qavrayışı deyil həmçinin toxunma qavrayışı və motorik funksiyası üçün məsul olan sahələr də aktivləşir.

[Mətinin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətinin II səhifəsinə qayıdış](#)

43. Oxumağı öyrənməyin ilkin mərhələsində yazını çap metodu ilə öyrətmək hansı halda uyğun hesab olunur?

- I. Əgər uşaq hələ əlifbanı tanıya bilmirsə;
- II. Əgər uşağa erkən yaşda yazmağı öyrətmək istəyiriksə;
- III. Əgər uşağın motorik qabiliyyəti yaşına müvafiq olaraq inkişaf etməyibsə.

- ə) Yalnız I halda;
- ə) I və II hallarda;
- ç) Yalnız III halda;
- ç) II və III hallarda.

[Mətinin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətinin II səhifəsinə qayıdış](#)

44. Aşağıda sadalananlardan hansında dəqiq izah olub mexanizm, hansı ki əl ilə yazmağın oxumaq qabiliyyətinə müsbət təsirinə əsaslanır?

- ə) Əl yazısı zamanı hərfin quruluşunun reproduksiyası nəticəsində görmə, toxunma və hərəkətlə alınan məlumatın yadda saxlanması olur. Bu məlumat eyni hərfi oxuduqda aktivləşir və uşağın hərfi tanımasına kömək edir;
- ə) Çap ilə yazmaqdan fərqli olaraq, əllə yazarkən yerinə yetiriləcək hərəkəti yadda saxlamaq daha çətinidir. Lakin, hərfi əl ilə yenidən yazarkən bu hərəkəti xatırlamaq daha asandır, nəinki çap edərkən;
- g) Hərfləri çap edərkən, necə ki vizual qavrayışa eləcə də motorik funksiyaya məsul olan sahələr beyində aktivləşir. Bu proses isə hərfləri oxumağı asanlaşdırır;
- ğ) Hərfləri çap edərkən yerinə yetiriləcək hərəkət o qədər asandır ki, hətta az yaşlı bir uşaq da bu hərəkəti intuitiv olaraq yerinə yetirməyi bacarır. Müvafiq olaraq, bu proses hərfləri tanımaq qabiliyyətini inkişaf etdirmir.

[Mətinin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətinin II səhifəsinə qayıdış](#)

45. V abzasda təsvir edilən təcrübənin nəticələrinə əsasən belə bir nəticəyə gələ bilərik ki, oxumağı öyrənməyin ilkin mərhələsində yaxşı olar ki uşaqlara hərfləri

ə) çap üsulu ilə öyrədək;

ə) əl ilə yazma üsulu ilə öyrədək;

ğ) qarışıq - həm əl yazı, həm də çap üsulu ilə – öyrədək;

q) əvvəlcə yalnız çap, daha sonra əl ilə yazma üsulu ilə öyrədək.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

46. Aşağıda sadalananlardan hansında mətnin əsasında çıxarılmış əsas nəticə təqdim olunub?

- s) Yalnız çap üsulu ilə yazı öyrətməyi dəstəkləyən arqumentlər tədqiqatlara əsaslanır;
- ð) Yalnız əl ilə yazmaq üsulu ilə yazmağı dəstəkləyən arqumentlər inandırıcıdır;
- g) Çap üsulu ilə yazmağı öyrətməyi dəstəkləyən arqumentlər texnoloji proqress şərtlərində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir;
- ç) Həm çap, həm də əl ilə yazmağın üsulu ilə yazmağı öyrətməyin üstünlüklərini dəstəkləyən və qarşı çıxan arqumentlər gətirə bilərik.

[Mətnin I səhifəsinə qayıdış](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıdış](#)

47. Analtik yazı

Dərs prosesindən 2 situasiya ilə tanış olun:

Müəllim: Səhvdir, mənə artıq ikinci dəfə səhv cavab verdin, otur.

Şagird: Müəllim, bu məsələni dünən izah etdiniz və elə görünür ki nəsə başa düşmədim.

Müəllim: Dərsi diqqətlə dinləsən, bu qədər səhv etməzdin!

Müəllim: Yazına fikir ver, neçə qırmızı xətt çəkmişəm, hərflərin demək olar ki, heç birini düzgün yazmayıbsan.

Şagird: Müəllim, o üç dənəni ki yaxşı yazmışam?

Müəllim: Bəli, amma neçə hərfi səhv yazmışsan?! Hərfləri yazmağa daha çox vaxt ayırmalısan!

Şagirdlərin dərsdə iştirakını qeyd etmək jurnalının hazırlamaq qaydalarından çıxarış:

„Müəllim tərəfindən jurnalda edilən səhv müvafiq səhifənin sonunda səhv buraxmaq haqqında qeydlə düzəldilməlidir və səhv buraxan şəxs qeydlər səhifəsində düzgün məlumatları yazaraq, imza və tarixi göstərməklə bunu təsdiq edir;“

Təqdim olunan nümunələri dərk edin və müzakirə edin:

- Verilən illüstrasiyada hansı problem özünü göstərir?
- Təlim-tədris prosesində bu problem bizi hansı çətinliklərlə üzləşdirir?
- Problemin həlli üçün nə edə bilərik? Deyəcəklərinizi ümumiləşdirin.

Müzakirəni əsaslandırmaq üçün arqumentlər və misallar gətirin.

Yazacağınız mətn ən azı 100 söz təşkil etməlidir.

(maksimal bal 11)